

Van de voorzitter

Laat ik beginnen met een bericht uit het bestuur. Langzamerhand willen enkele oudere leden hun taken overdragen aan jongere leden zoals Maria Hinsbergen die tot het bestuur toetreedt. John Berkhout neemt afscheid omdat zijn werk niet te combineren blijkt met het werk in ons bestuur.

De lezing van Prof. Asselbergs was een groot succes. We hebben gezien hoe een vastgelopen beleid in Deventer weer op gang is gebracht. Vooral van belang was de wijze waarop burgers en organisaties erbij werden betrokken. Heel intensief en door middel van een zeer open communicatie. Dat was mogelijk omdat prof. Asselbergs, samen met architect Coenen, als het ware buiten het gemeentebestuur stond en de burgers als onbevooroordeelde partij tegemoet kon treden. Dit gaf vertrouwen in het proces.

De aanpak hield ook in dat voor (nieuwe) gebouwen samen met de buurtbewoners naar een invulling werd gezocht. Dat zorgt voor een groot draagvlak. Het succes van deze aanpak blijkt uit het feit dat het document daarover unaniem in de Raad van Deventer is aanvaard.

Voor deze lezing was veel belangstelling. We hoorden van wethouder Dekker dat zij graag wilde komen maar verhinderd was. Ze verzocht ons om er eens met haar over te komen praten. Deze uitnodiging hebben we vanzelfsprekend aangenomen. Kortgeleden hebben we een gesprek gehad, dat was plezierig, de wethouder was zeer geïnteresseerd en voelde ervoor verschillende suggesties uit de lezing van Asselbergs zelf in te voeren. We zijn natuurlijk nieuwsgierig of dit daadwerkelijk gebeurt. Het zou leiden tot een opener, intensiever en vroeger betrekken van bevolking bij beleid en projecten. De wethouder stelde tot ons genoegeen voor vaker een dergelijk contact te hebben.

Het wordt spannend hoe het met de grote projecten verder zal gaan. U hebt kunnen lezen in het Dagblad van het Noorden van 23 april jl. dat er op verschillende lopende projecten (zoals Garage Damsterdiep en Meerstad) grote tekorten zijn en dat raadsleden zenuwachtig worden over de nog komende grote projecten (in de krant staan negen 'hoofdpijndossiers'!). Bijzonder is dat dit nu pas tot onrust leidt bij de Raad. We hebben in onze brief aan het College van B en W bij de presentatie van het collegeprogramma al op het risico van een overmaat aan grote projecten in deze tijd van bezuinigingen gewezen.

Overigens ben ik van mening dat de Raad ook weer niet te krampachtig moet reageren. Om de stad levend en goed functionerend door de crisis te krijgen, zodat Groningen daar direct van profiteert, als de wind weer goed staat, is politieke moed nodig, en daar hoort wel wat risico bij. Maar dan wel goed gedoseerd.

De Commissie Terlouw is met haar rapport gekomen. Van allerlei kanten is bij de commissie aangedrongen op een grondig onderzoek, en om niet slechts naar het oorspronkelijke project toe te redeneren. Zeker omdat het Forum behoort tot één van de 'hoofdpijndossiers' is een goede oplossing zeer belangrijk. Wat zien we? Zoals we vreesden heeft de commissie zich beperkt tot het beoordelen van de plannen zoals die er liggen en komt ze tot een positief advies. Door deze beperkte benadering wordt het resultaat door de tegenstanders niet als geloofwaardig ervaren. We zien in de pers al de eerste schermutselingen, dat wil zeggen het innemen van de oude standpunten. De commissie heeft immers geen antwoorden gegeven op vragen die er lagen, maar slechts voldaan aan de opdracht van het college van B en W. Jammer, een gemiste kans om tot een goede besluitvorming te komen met een groot draagvlak.

Dossier Burgerparticipatie

Een beetje politicus roept tegenwoordig dat hij het een of ander aan de burger terug wil geven: Limburg aan de Limburgers, ons prachtige land aan de Nederlanders, het onderwijs aan de schoolmeesters, Wilders', Ruttes en Pechtholts goedgeefsheid kent geen grenzen. Het doet allemaal nogal retorisch aan. Ook in onze stad is men in de gemeentepolitiek misschien al wel twintig jaar aan het teruggeven aan de burger maar hier is deze beweging meer dan alleen retorisch: onmiskenbaar doen gemeentelijke politici pogingen om de burgers een rol te laten spelen bij de beleidsmatige veranderingen in hun woonomgeving. Moeizaam verloopt dit proces echter wel. De steen der wijzen blijken we maar niet goed in handen te krijgen.

In 1990 wordt door wethouder Pijlman, die de bestuurlijke vernieuwing in zijn portefeuille had, de basis gelegd voor een open planproces met meer aandacht voor de inspraak van de burgers. In de tweede helft van de jaren '90 worden in de eerste versie van het convenant tussen bewonersorganisaties in de wijken en de gemeentelijke organisatie spelregels vastgelegd over ondermeer het vroegtijdig betrekken van burgers bij plannen in de wijk en in de stad en over de informatievoorziening. Achterliggend doel is het bevorderen van een betere wijze van omgaan met elkaar van burgers en ambtenaren. Veel leermomenten levert het proces van de *Operatie Achtertuin* van wethouder Paas op. In 1998 moeten allerlei instellingen, zoals op het gebied van de verslavingszorg, in de stad worden herplaatst. Het leidt vaak tot veel verzet en onbegrip bij de omwonenden.

Een in 2003 verschijnende publicatie beschrijft en evalueert het proces. Het levert allerlei wijze lessen op als 'plaats omwonenden niet voor voldongen feiten', 'in vooroverleg zijn mensen meer bereid om te luisteren', en 'maak duidelijk waar de inspraak over gaat'.

In 2006 nemen de 36 bewonersorganisaties van de stad het initiatief. Ze sturen het pamflet *Wederzijds vertrouwen*, waarin ze hun inspraakverlangens kenbaar maken, aan het college. In 2007 komt de SP met het initiatiefvoorstel *Eerder beginnen*. Het voorstel adviseert bij nieuwe plannen en projecten aandacht aan de formele aspecten te geven en afspraken te maken over de procesaanpak: hoe moeten bestuurders en ambtenaren omgaan met inspraakprocedures. *Het Nieuw Lokaal Akkoord* dat de maat der dingen bepaalt in de periode 2007 tot 2010 voert als motto *Vertrouwen in de Buurt*. In Hoogkerk wordt een medezeggenschapsexperiment gestart waarbij de bewonersorganisatie van de wijk adviesrecht krijgt over alle ontwikkelingen en plannen in Hoogkerk.

De gemeente besluit om aan de raadsvoorstellen een zogeheten participatieparagraaf toe te voegen waarin de informatievoorziening en de inspraak moeten worden verantwoord. De veranderingen in de loop van de tijd leiden tot een herziene tekst van het Convenant van wijkorganisaties en gemeentebestuur, een tekst die in juni 2008 wordt ondertekend.

Cultuurverandering

Leiden nu al deze inspanningen tot een bevredigende burgerparticipatie? Dat blijkt lang niet altijd het geval. We hebben in de kolommen van het *Bulletin* regelmatig verslag gedaan van woelige inspraakavondjes als het volk tegen een plan te hoop loopt en van insprekers die in een vergadering van de raadscommissie of van de raad een laatste poging doen de gemeente van een of ander plan of maatregel af te houden. Zo hebben we verschillende malen bericht over het project de *Brugwachter*, het plan om bij de Korrewegbrug (tegenwoordig de Gerrit Krolbrug geheten) een woontoren van explosieve omvang op te richten. Na verschillende inspraakrondes in allerlei fasen van de planontwikkeling van de woontoren lijkt de projectontwikkelaar niets meer in de weg te staan het project ten uitvoer te brengen. De gemeenteraad is er weliswaar van overtuigd geraakt dat het inspraakproces niet goed verlopen is en het in het vervolg anders moet, maar de raadsmeerderheid is toch voor het doorgaan van de bouw. Tot enkele maanden voor de raadsverkiezingen van 2010 wethouder De Vries de plannen onverwacht afblaast. De reden die hij aanvoert is dat het inspraakproces niet goed is verlopen! De onvrede die in de raad ondermeer over het verloop van de burgerparticipatie leeft, mondt uit in het instellen van een bijzondere raadscommissie *Cultuurverandering*. Begin 2010 beleven we een mooie avond in *Huize Maas* waar onder leiding van de pas in functie zijnde burgemeester Rehwinkel raadsleden, ervaringsdeskundigen uit de burgerij en de landelijke adjunct-ombudsman met elkaar in gesprek gaan over een beter verlopende burgerparticipatie. In aansluiting hierop discussieren de leden van de bijzondere raadscommissie op 10 februari 2010 over de aanbevelingen die de raad over de burgerparticipatie moeten worden gedaan. In ons commentaar op deze aanbevelingen in het *Vriendenbulletin*, maart 2010, nummer 60 wijzen we op het belang van de aanbeveling van de landelijke ombudsman dat *de gemeente zeer terughoudend dient om te gaan met de mogelijkheid participatie te beperken vanwege het algemeen belang*. En vragen we aandacht voor het belang van de startpositie van de burgers bij het participatieproces. En dan is het even stil want de gemeenteraadsverkiezingen en haar gevolgen moeten eerst verwerkt.

Kadernotitie Burgerparticipatie

Op 24 december 2010 wordt een volgende stap gezet. Het college van B en W reageert op de aanbevelingen van de raad: de *Kadernota Burgerparticipatie* verschijnt. De nota - de naam zegt het al - biedt alleen een kader. Er moet in de loop van 2011 nog een *implementatieplan komen met een bijbehorend ontwikkeltraject*. En ook dat plan, zo wordt ons voorzegd, betekent niet het einde der dingen. De gemeente (het college, de ambtenaren en de raad) en de burgers zullen moeten *leren*. En alles, zo lezen we, is niet van te voren vast te leggen: *Het verloop van de participatie is - uiteraard - niet van te voren te voorspellen en vooral een zaak van 'fingerspitzengefühl', waarbij het beoordelingsvermogen van college en ambtelijk apparaat essentieel is. Permanente evaluatie, analyse en het delen van opgedane ervaringen zijn daarbij van groot belang: burgerparticipatie is een permanent leerproces.*

Het college formuleert een viertal uitgangspunten voor burgerparticipatie die in de gemeenteraad op grote instemming van de raad kunnen rekenen.

- 1) Als doel van burgerparticipatie wordt gezien dat burgers zich serieus genomen weten door B en W en gemeenteraad. Het doel kan dus niet zijn, zo stelt de kadernotitie nadrukkelijk dat iedereen zijn zin krijgt.
- 2) De raad blijft het hoogste orgaan van de gemeente dat waakt over het 'publieke' hogere belang.
- 3) De burgerparticipatie moet professionaliseren. Dit houdt in dat de rollen en verwachtingen over en weer *kraakhelder* moeten zijn en de informatieverstrekking vooraf en de terugkoppeling achteraf naar de participerende burger *onberispelijk*. En het vergt een *open, transparante en facilitaire bestuursstijl*. Zover is het kennelijk nog niet: college, raad en ambtelijke organisatie moeten volgens de nota *op dit terrein ook willen leren*.
- 4) Natuurlijk ontbreken in de uitgangspunten de begrippen 'maatwerk' en 'flexibiliteit' niet. De diversiteit en veelzijdigheid in de gemeentelijke plannen brengen dit nu eenmaal met zich mee. Ook bij dit uitgangspunt moet geleerd, aldus de nota. Al doende ontstaan "best practices".

De burgers

Het college stelt zich voor dat de uitwerking van de kadernotitie op participeren de wijze zal geschieden, dat wil dus zeggen in interactie met bewoners, bedrijven en instellingen. De bewonersorganisaties worden er bij betrokken via de evaluatie van het hiervoor al genoemde convenant dat in 2008 tussen gemeente en bewonersorganisaties is gesloten. Daartoe is in 2010 een enquête onder de 40 wijkorganisaties gehouden waarvan 26 hebben gereageerd. Van deze 26 blijkt 50% de samenwerking met de ambtenaren te waarderen: de positieve geluiden komen van de wijken met een relatiegerichte stadsdeelcoördinator. De resultaten van de enquête worden op 22 november 2010 besproken door de vertegenwoordigers van de bewonersorganisaties met de burgemeester, de wethouders De Vries en Visscher en het managementteam van de gemeente. Op 3 maart 2011 volgt een gesprek van de vertegenwoordigers van de organisaties met leden van de gemeenteraad waarbij de inmiddels verschenen kadernotitie tevens onderwerp van de bijeenkomst is. De ontmoetingen maken duidelijk tegen welke dilemma's de beide 'partijen' oplopen. Voor de bewonersorganisaties blijkt de geheimhouding die de gemeente soms wil betrachten bij de informatieverstrekking over een bepaald plan een aanzienlijk probleem. De gemeente voorziet ongewenste neveneffecten als een plan te vroeg in de openbaarheid komt, de vertegenwoordigende rol van de wijkorganisaties verdraagt zich slecht met het achterhouden van informatie aan hun achterban. De wijkorganisaties willen het liefst overleg en informatievoorziening voordat de probleemdefiniëring rond is, dan kan door de gemeente en bewoners samen aan een oplossing worden gewerkt. Overigens, in het gesprek met de raadsleden blijkt dat deze zich niet zullen storen aan een eerdere en uitgebreidere informatieverstrekking aan de bewonersorganisaties dan aan de raad. Een tweede dilemma betreft de inspraak bij de bovenwijkse plannen die wel invloed zullen hebben op elk der wijken. In het convenant worden bovenwijkse voorzieningen en maatregelen en zaken waar derden als de provincie of het rijk bij betrokken zijn buiten het bereik van de wijken geplaatst. Zo bijvoorbeeld de komst van de tram die in de betrokken wijken van grote invloed kan zijn of de

kwestie van de studentenhuisvesting. De gemeente vreest *not in my own backyard* toestanden. Het college lijkt niet van zins de stedelijke discussies bij het convenant met de wijkorganisaties te betrekken.

Binnen door de gemeente gestelde kaders gaan projectontwikkelaars tegenwoordig hun gang. Dit levert een derde dilemma op. Hoe af te dwingen dat de ontwikkelaars zich gaan gedragen volgens de spelregels van het convenant en zich aan de burgerparticipatie veel gelegen laten liggen?

Een vierde dilemma betreft het functioneren van de wijkorganisaties zelve. De strijd om de buurtbewoners continu betrokken te houden bij de ontwikkelingen in hun buurt, de deelbelangen die in de wijk heftig kunnen botsen en de noodzaak dan naar consensus te zoeken, kortom de taak van de wijkorganisatie is verre van eenvoudig. De gemeente zal moeten omgaan met de verschillen in aanpak, organisatievorm en programma van de wijkorganisaties. Bij de ene wijkorganisatie ligt de focus meer op actie, bij de andere op overleg.

Conclusie

De kadernota is hooggestemd maar wat komt er -als vaker- van de goede voornemens terecht? Het is niet toevallig dat de strijd over de vormgeving van de inspraak in Groningen al zolang aan de gang is. En de benaming van de bijzondere commissie van de gemeenteraad, de raadscommissie *Cultuurverandering* wijst ook op het taaie ongerief van de participatie. Want is cultuurverandering niet altijd een zaak van lange adem en verandering van slechte cultuur in een organisatie schier onoverkomelijk? In ieder geval is het positief dat gemeente en bewonersorganisatie zich grondig met elkaar hebben verstaan over de dilemma's.

Permanente evaluatie, analyse en het delen van opgedane ervaringen zijn daarbij van groot belang: burgerparticipatie is een permanent leerproces citeerden we hiervoor uit de kadernota. Dat betekent dus, iedere keer nadat het spel gespeeld is, nabetrachting, bezinning door de gemeente en zijn gesprekspartners.

We zullen in het *Vriendenbulletin* nog vaak over dit onderwerp te schrijven hebben.

Gemeentebestuur krijgt ervan langs

Voor de lezer van het Vriendenbulletin kan het nauwelijks een verrassing zijn, de forse kritiek die de Erfgoedinspectie uitoefent op de manier waarop het beschermde gezicht van de binnenstad wordt gehandhaafd. Wij hebben er in onze kolommen herhaalde malen op gewezen. De inspectie schrijft dat de bestaande cultuurhistorische waarden in de binnenstad worden aangetast en dat dit proces alsmaar dreigt door te gaan, gelet ook op de grootschalige projecten die op stapel staan.

De Erfgoedinspectie bezocht in september 2010 onze stad en heeft steekproefsgewijze een tweetal zaken, waarvoor de gemeente verantwoordelijk is onderzocht, namelijk hoe het ervoor staat met de rijksmonumenten en met de beschermde stadsgezichten. In maart jl. is het rapport gepubliceerd. Het gemeentelijke beleid met betrekking tot de rijksmonumenten waardeert de inspectie positief. Als er plannen zijn voor ingrepen blijken deze vaak gericht op herstel van de aanwezige waarden. De eigenaars blijken door vooroverleg de gemeente bij deze plannen te betrekken en ook de consultant van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) wordt bij dat overleg geraadpleegd. Ook bij de beschermde stadsgezichten - de gemeente telt er in totaal acht waarvan er drie door de inspectie zijn bekeken - is het oordeel over de gemeentelijke aanpak positief met als grote uitzondering de aanpak van het beschermde gezicht van de binnenstad.

De binnenstad

Over de aanpak van het beleid van de binnenstad kraakt de inspectie de volgende kritische noten.

1) Het beschermde stadsgezicht heeft alleen werkelijke betekenis als het adequaat vertaald wordt in het bestemmingsplan. Daar wringt in Groningen de schoen want het bestemmingsplan Binnenstad

1995 dat nog steeds vigeert geeft ruime mogelijkheden om te bouwen zonder rekening te houden met de schaal en maat van het bestaande. Waarbij dan nog komt dat de toch al ruime normen door het vrijstellingsbeleid van het college - het college heeft de vrijheid van de gestelde kaders in het bestemmingsplan af te wijken - in de praktijk worden overschreden.

2) Het welstandsbeleid kent voor de diverse wijken goede beschrijvingen met de aanduiding van de cultuurhistorische waarden en karakteristieken. Maar dit geldt niet voor de binnenstad: gezien de complexe ruimtelijke verhoudingen en de diversiteit zou dit een te moeilijke opgave zijn.

3) Ingrepen in de beschermde stadsgezichten geschieden zonder structureel cultuurhistorisch onderzoek en de RCE wordt nimmer op initiatief van de gemeente bij deze ingrepen betrokken en kan de informatie over projecten moeilijk verkrijgen. Dat is opvallend want bij de ingrepen in de rijksmonumenten gebeurt dit wel.

4) De afwegingen in het beleid geschieden door de gemeentelijke stedenbouwkundigen die daarbij de monumentenzorgers en de cultuurhistorici onder de ambtenaren niet structureel betrekken. De gevolgen blijven in Groningen niet uit. Projecten in de binnenstad zijn qua maatvoering vaak niet passend bij de uitgangs-

punten van het beschermde stadsgezicht. De cultuurhistorische en toeristische belangen leggen steeds het loodje tegen de andere economische belangen. En de hoogbouw op locaties die zijn aangewezen aan de rand van de binnenstad zal een behoorlijke invloed op het beschermde stadsgezicht van de binnenstad gaan uitoefenen.

Welstand

Kritisch is de inspectie ook over het functioneren van de welstandscommissie in het verleden. De samenstelling en de uitvoeringspraktijk van de welstand hield te weinig rekening met erfgoed. De commissie ging te weinig uit van cultuurhistorische waarden. En de advisering was niet transparant: de positieve en negatieve adviezen over rijksmonumenten en zaken van de beschermde gezichten werden niet gemotiveerd. Alleen als er om werd gevraagd werd een motivering verstrekt. Overigens ging de gemeente ook wat vreemd om met de welstandscommissie. In het adviesformulier dat de commissie had in te vullen bij de beoordeling van een plan kon de commissie slechts uit een tweetal mogelijkheden kiezen: de te beoordelen ingreep was niet in strijd met welstand of de ingreep was niet in strijd met welstand mits. Daarmee gaf het formulier niet de mogelijkheid het plan af te wijzen!

De inspectie is wel te spreken over de veranderingen die in 2010 de welstandscommissie in werkwijze en samenstelling heeft ondergaan. De Kleine Commissie Monumenten, onderdeel van de welstandscommissie heet het thans goed te doen.

De binnenstad: *het Wilde Westen van Groningen.*

De inspectie maakt melding van enkele veel in het beschermde stadsgezicht binnenstad werkende partijen waarmee het slecht zakendoen is. Ze beginnen regelmatig het werk zonder monumentenvergunning en wachten soms het advies van de welstand niet eens af. Ze weten achteraf wel weer een vergunning te verwerven want ze kennen de mensen bij de gemeentelijke organisatie en als ze hun zin niet direct krijgen wordt er geschermd met juridische procedures die ze bij de rechter in de regel wel zullen weten te winnen, aldus dreigen deze lieden. De bouwwerkzaamheden worden regelmatig stilgelegd maar de ongewenste sloop is dan vaak al uitgevoerd. Deze cowboys zijn niet voor verbetering te porren: de tot nu

toe, aldus de inspectie, door de gemeente met hen gevoerde gesprekken zijn zonder resultaat.

Deskundige ambtenaren

Men zou het niet verwachten na alle kritiek op het binnenstadsbeleid, maar de inspectie is vol lof over de deskundigheid waarover de gemeente beschikt: of het nu gaat om bouwhistorie, architectuurschiedenis, restauratietechniek, de kennis op het gebied van de cultuurhistorie of het monumentenbeleid, de desbetreffende ambtenaren zijn deskundig. Dat leidt ertoe dat in de Groninger binnenstad structureel onderzoek plaats vindt naar objecten en de gemeente zich pro-actief opstelt bij de inventarisatie van de naoorlogse bebouwing. De gemeente heeft hierdoor een groot inzicht in de aanwezige waarden en kan dan ook veel van de vergunningaanvragen goed beoordelen. De inzichten zijn vastgelegd in een *Cultuur Waarden Kaart (CWK)*. Deskundige ambtenaren genoeg, zo kan men concluderen, alleen bij de besluitvorming leggen ze kennelijk weinig gewicht in de schaal.

Inspectieadviezen

De inspectie laat het niet bij haar bevindingen, er worden het gemeentebestuur ook aanbevelingen gedaan. De voornaamste zijn:

- 1) Stel de cultuurhistorische waarden bij aanvragen voor plannen in de beschermde stadsgezichten als kaderstellend.
- 2) Ruimtelijke ontwikkelingen vergen in de beschermde stadsgezichten een nader cultuurhistorisch onderzoek.
- 3) Betrek de RCE in een vroeg stadium bij de ruimtelijke ontwikkelingen in beschermde stadsgezichten.
- 4) Stel een welstandsnota voor de binnenstad op die ingaat op en rekening houdt met de verschillende karakteristieken van de binnenstad.
- 5) Betrek de toeristische waarden van monumenten en van de historische structuren van de beschermde gezichten bij de ruimtelijke afwegingen.
- 6) Bij de ruimtelijke afwegingen dienen de stedenbouwkundigen en de gemeentelijke cultuurhistorici te worden betrokken. Er moet voorts een betere beleidsmatige integratie komen van monumentenzorg en ruimtelijke ordening. We mogen verwachten dat het college op de aanbevelingen reageert en de gemeenteraad zal informeren of en zo ja op welke wijze de adviezen zullen worden opgevolgd.

Vishoek, lithografie van Ferdinand van Wolde (1891-1945)

Een beter beschermde binnenstad?

In de komende jaren wordt een nieuw bestemmingsplan voor de binnenstad ontwikkeld. Nu geldt het plan van 1995, een plan dat aan diverse ontwikkelaars de ruimte bood met hun buitenproportionele bouwwerken ernstige schade toe te brengen aan het beeld van het beschermde stadsgezicht van de binnenstad. (Men leze in dit nummer het oordeel van de Erfgoedinspectie over het gemeentelijk beleid in dezen.) Op het stadhuis, bij het college en bij de gemeenteraad, leeft echter de laatste tijd de opvatting dat het toekomstige bestemmingsplan veel beter rekening moet houden met het beschermde stadsgezicht.

De eerste stap is nu gezet. Een proeve van de dienst RO/EZ is onlangs gepubliceerd met een eerste versie van het voorontwerp bestemmingsplan Vishoek, Hoekstraat, Muurstraat. Dat een stukje binnenstad alvast van een nieuw bestemmingsplan wordt voorzien hangt samen met het beleid van de gemeente de prostitutie uit deze straten te bannen.

Vishoek vanuit de Hoekstraat gezien

Om te voorkomen dat met het verdwijnen van deze functie in de drie in elkaar overlappende straten de ruimte die beschikbaar komt wordt volgebouwd met tot vijf hoog reikende panden - een door het geldende bestemmingsplan feitelijk toegestane hoogte - heeft de gemeente vorig jaar met een zogeheten voorbereidingsbesluit de ontwikkelingen in de straten tijdelijk stopgezet. Zo'n besluit kan alleen worden genomen als binnen een jaar een voorontwerp bestemmingsplan voor het betreffende gebied wordt gepubliceerd. Of - tweede mogelijkheid - het voorbereidingsbesluit moet met een jaar verlengd worden.

Historisch karakter

Het voorontwerp begint met een beschrijving van het historische karakter van de drie straten. De straten zijn ontstaan achter de Middeleeuwse muur van de stad. Dat verklaart dat aan de noordzijde van de drie straten tegen de oude stadsmuur aan ondiepe huizen zijn gebouwd, soms maar klein, soms met een brede gevel, terwijl er aan de zuidzijde diepe huizen konden worden gebouwd. Uiteindelijk hebben de drie straten een eenvoudige en bescheiden bebouwing gekregen met relatief veel pakhuizen. Het merendeel van de historische bebouwing bestaat uit tweelaags panden met een kap. De daken zijn van het type zadeldak. Er is sprake van een grote individualiteit van de huizen door verschillen in dakhooft, cq. lijst-hooft en detaillering.

Uitgangspunten voor het bestemmingsplan

Het bestemmingsplan beoogt in de eerste plaats de planologische ruimte voor prostitutiebedrijven op te heffen en hier een leefbare woonbuurt te creëren. En in de tweede plaats wil het bestemmingsplan

recht doen aan het historisch karakter van zowel de stedenbouwkundige structuur als de bebouwing. De kleinschaligheid en het karakter van straat achter de muur moet in stand blijven. Nieuwe ontwikkelingen in deze straten zouden het historische karakter moeten versterken.

Vertaling in het bestemmingsplan

Namens de Vrienden van de Stad, de Bond Heemschut en het A-kwartier heeft het Platform Cultureel Erfgoed Groningen het voorgestelde bestemmingsplan beoordeeld. Zal met het plan het historische karakter voldoende worden beschermd? Wordt het karakteristieke kleinschalige straat- en bebouwingsbeeld gerespecteerd? In het verleden is dat helaas niet gebeurd bij de nieuwbouw van een aantal panden.

Welnu, het platform komt tot de conclusie dat met het nieuwe bestemmingsplan grootschalige ingrepen nog steeds mogelijk zijn.

Instrumenten van schaal

De schaal waarin wordt gebouwd wordt ondermeer bepaald door de minimale en de maximale toegestane bouwhoogte en door de zogeheten korrelgrootte, globaal de gemiddelde breedte van de gevels van de straat.

De minimale bouwhoogte is in het plan vastgesteld op twee bouwlagen.

Het Platform noemt dat merkwaardig want in de Toelichting bij het bestemmingsplan valt te lezen dat de straten tot 30% uit eenlaags woningen bestaan. Waarom wordt de minimale hoogte dan niet vastgesteld op één woonlaag bij nieuwbouw? Dat zou beschermend werken.

Het maximum van de bouwhoogte wordt voor de noordzijde van de drie straten, vergeleken met het bestaande bestemmingsplan, teruggebracht van 5 naar 3 bouwlagen en voor de zuidzijde van 4 naar 3 lagen. Op de 3 lagen mag vervolgens een

kap worden aangebracht met een hoek van maximaal 80 graden. De verlaging van het aantal bouwlagen wordt teniet gedaan doordat een bouwlaag nu maximaal 4,5 meter hoog kan worden (in het oude bestemmingsplan is de bouwlaag maximaal 3,5 m). Dat betekent dat waar nu eenlaags huisjes staan er volgens het bestemmingsplan al gauw tot een hoogte van meer dan 15 meter wordt gebouwd. En daarmee houdt het niet op want volgens het plan krijgt het college van B en W de bevoegdheid om af te wijken van de gestelde grenzen zodat ontwikkelaars – zo leert de praktijk van nu – vaak de gelegenheid krijgen een bouwlaag extra te realiseren.

Het levert panden op met een hoogte van meer dan 20 meter.

Het platform wil dat het bestemmingsplan een hoogte van maximaal 13 meter toestaat.

Door samenvoeging van percelen kan ruimte ontstaan voor de nieuwbouw van bredere complexen, verbouwing of vergroting van twee bestaande naast elkaar gelegen panden kan ook een bredere gevel opleveren. Dat mag volgens het bestemmingsplan.

Om aan de hierdoor optredende schaalvergroting paal en perk te stellen wil men in het bestemmingsplan via de afwijkingsbevoegdheid van B en W bij vergroting van naast elkaar gelegen panden tot één pand een verbreding tot vier keer de korrelgrootte toestaan.

Het platform vindt dat hiermee de goede maatvoering ver te zoeken is.

Het platform pleit voor een maximum van drie keer de korrelgrootte en eist dat bij verbouwing van naast elkaar gelegen panden in de gevelwand de van elkaar onderscheiden gevels in de oorspronkelijke maat worden gehandhaafd.

Andere regels

Kortom, het platform stelt voor het bestemmingsplan andere regels voor die alle een maatvoering in de drie straten afdwingen die het karakteristieke kleinschalige straat- en bebouwingsbeeld meer bescherming biedt dan het geval zal zijn met het door RO/EZ ontworpen nieuwe bestemmingsplan voor Vishoek, Hoekstraat, en Muurstraat.

Het volledige commentaar van het Platform op het bestemmingsplan Vishoek c.a. staat te lezen op de website van de Vrienden van de Stad.

Vishoek vanuit de Hoë der A gezien

Monumentenland in beroering

De Monumentenwet van 1988 wordt gemoderniseerd. In februari 2011 heeft de Tweede Kamer het wetsvoorstel Wijziging van de Monumentenwet 1988 aangenomen. Over de herziening van het monumentenbeleid is sinds 2008 uitgebreid overleg gepleegd met de partijen uit het veld. Kort voor de behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer kwam staatssecretaris Zijlstra met een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) die tot grote onrust leidde bij monumentenorganisaties en grote monumentengemeenten, waaronder Groningen. Door deze AMvB worden bepaalde bouwactiviteiten aan of in rijksmonumenten en in beschermde stads- en dorpsgezichten vergunningvrij gemaakt.¹

Op het ogenblik is de regel dat voor **elke wijziging** aan een rijksmonument een monumentenvergunning nodig is. Invoering van vergunningvrij bouwen voor rijksmonumenten kan leiden tot minder bescherming van rijksmonumenten. Daarom pleiten de 30 monumentengemeenten voor een verplicht **contactmoment of servicemoment** bij een bouwaanvraag voor een rijksmonument.

Wat is het probleem?

De omstreden AMvB van Zijlstra is een uitwerking van de Beleidsbrief Modernisering Monumentenzorg (MoMo) van Minister Plasterk. In november 2009 stemde de Tweede Kamer in met de moderniseringsplannen die kort samengevat neerkomen op

- Cultuurhistorische belangen laten meewegen in de ruimtelijke ordening.

- Minder en eenvoudiger regels
- Herbestemmen van monumenten die hun functie verliezen.

De bovengenoemde AMvB specificeert vergunningvrije activiteiten. In een 'factsheet' staan die activiteiten benoemd waarvoor de eigenaar geen vergunning hoeft aan te vragen: het gaat hier om onderhoudswerkzaamheden aan de buitenkant van het monument of verwijdering van moderne toevoegingen. Deze opsomming van bouwactiviteiten is onvolledig zodat er een grijs gebied blijft dat niet benoemd wordt.

Wat gaat er veranderen met de nieuwe AMvB?

Hier volgt een citaat uit het 'factsheet':

'Het voorstel is om twee categorieën vergunningvrij te maken voor rijksmonumenten.

Nieuwe situatie na inwerkingtreding:

1. Gewoon onderhoud wordt vergunningvrij

Wijzigingen waarbij materiaalsoort, kleur, vormgeving, detaillering en profilering NIET wijzigen. Historisch materiaal mag wel worden vervangen door precies hetzelfde materiaal, met dezelfde verschijningsvorm. Voor het historisch groen geldt dat in tuinen en parken de aanleg niet mag wijzigen. [...]

Dit lijkt een duidelijke regel. De volgende regel is minder duidelijk.

1) Een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) is een besluit van de regering waarin wettelijke regels nader worden uitgewerkt. In dit geval gaat het om de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) besluit omgevingsrecht en Besluit ruimtelijke ordening (vergunningvrije activiteiten aan Rijksmonumenten)), een uitwerking van regels in de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). Een AMvB wordt zonder medewerking van de Staten-Generaal (Eerste en Tweede Kamer) gemaakt, maar deze AMvB kan wel aan hen worden voorgelegd. Over een AMvB moet altijd het advies van de Raad van State worden gevraagd.

2. *Inpandige wijzigingen van onderdelen zonder monumentale waarde worden eveneens vergunningvrij*

In veel gevallen gaat het hierbij om moderne toevoegingen (dus: onderdelen die ten tijde van de aanwijzing als beschermd monument nog niet bestonden).

Voorbeelden:

- Verwijderen van hard- en zachtboard betimmeringen, gipsplaten, scheidingswanden, keuken- of badkamerinrichting en verlaagde plafonds.

Het grootste deel van de ingrepen blijft wél vergunningplichtig bij beschermde rijksmonumenten:

- Ingrepen in casco en verschijningsvorm van het monument
- Vervangen van historisch materiaal dat niet op dezelfde wijze, dus met hetzelfde materiaal, kan worden teruggeplaatst. Dit zal bijvoorbeeld het geval zijn bij historisch glas-in-lood.
- Het reinigen van gevels (= een verandering van de kleur en verschijningsvorm)
- Alle wijzigingen van interieuronderdelen met monumentale waarde: stucplafonds, historische wandbekleding, lambriseringen, haardpartijen etc.
 - Vernieuwing van daken
 - Vervangen van kozijnen ten behoeve van isolatieglas
 - Het in een andere kleur schilderen van houtwerk of bepleistering
 - Het aanbouwen van een serre
 - Enz. enz.’

Welke activiteiten onder enz. enz. vallen is onbekend.

Het probleem is dat de eigenaar van een monumentaal pand voortaan zelf moet beslissen of hij een monumentenvergunning moet aanvragen of niet. De vraag is of iedere eigenaar van een monument in staat zelf te bepalen of iets wel of geen historisch materiaal is of een interieuronderdeel met monumentale waarde. De beschrijving in het factsheet is niet volledig. Bovendien ontbreekt bij de meeste monumenten een beschrijving van cultuurhistorisch waardevolle onderdelen. De monumenten van voor 1850 zijn immers vaak aangewezen op grond van kenmerken van de voorgevel. En het rijtje voorbeelden in het ‘factsheet’ is niet voldoende om een leek duidelijk te maken welke ingrepen vergun-

ningplichtig zijn. Niet iedere eigenaar kan beoordelen of zijn stucplafond, wandbekleding, lambrisering en tegelwand etc. authentiek is of imitatie. En hoe gaat hij om met authentieke buffetkasten, deuren, een wandschildering, een bakstenen zoldervloer, zaken die niet in het ‘factsheet’ bij het rijtje monumentale interieurelementen worden genoemd?

Zolang niet duidelijk omschreven is welke ingrepen vergunningplichtig zijn, kan een eigenaar verkeerde beslissingen nemen. Bij inspectie kan hij verklaren dat hij niet wist dat het materiaal dat hij sloopte, waardevol was. En de inspecteur die komt kijken weet niet altijd welk historisch materiaal in het huis aanwezig was, omdat dat vaak niet gedocumenteerd is. De maatregel van Zijlstra is alleen mogelijk wanneer alle monumentale waarden van een monumentaal pand, ook van het interieur, in een zogenaamde redengevende omschrijving geregistreerd zijn.

Het contact- en servicemoment

Wat verstaan de 30 grote monumentengemeenten onder het contact- en servicemoment dat zij verplicht willen stellen? Op een melding van de verbouwing van een monumentaal pand bij de afdeling monumenten van een gemeente (het contactmoment) volgt een bezoek van een medewerker van deze afdeling aan het gemelde pand. Hij geeft dan de eigenaar gratis advies zonder dat er meteen een dure en tijdrovende monumentenvergunning vereist is (het servicemoment).

Vergunningvrij bouwen in beschermde gezichten

Tot nu toe waren de (gewone) regels voor vergunningvrij bouwen niet van toepassing op beschermde stads- en dorpsgezichten, behalve bij gewoon onderhoud en inpandige veranderingen aan niet-monumentale gebouwen. Het voorstel is nu om vergunningvrij bouwen – in beperkte mate – toch mogelijk te maken.

Hier volgen enkele voorbeelden uit het ‘factsheet’:
‘Voorstel voor vergunningvrij bouwen aan niet-monumenten in beschermde gezichten.

Nieuwe situatie na inwerkingtreding:

- Bepaalde veranderingen van een gevel of dakvlak, voor zover deze veranderingen gekeerd zijn naar niet-openbaar toegankelijk gebied.
- Het plaatsen van kleine bouwwerken op erfdelen die niet zijn gekeerd naar openbaar toegankelijk gebied.'

Voorbeelden:

- vervangen raam- of deurkozijn (achtergevel), plaatsen van een dakraam
- plaatsen van schuur in de achtertuin tot een oppervlakte van 30 m²! Dit laatste is een bedreiging voor niet monumentale maar wel fraaie tuinen waaronder Amsterdamse grachten-tuinen die nu nog door een keur uit de 17de eeuw beschermd zijn.

De ingrepen zichtbaar vanuit openbaar gebied blijven **wél vergunningplichtig** in beschermde gezichten: bijvoorbeeld constructieve ingrepen zoals verplaatsen van deuren of ramen, ingrepen in het casco, dakramen en dakkapellen

Waarom deze AMvB?

Volgens de staatssecretaris is deze AMvB een legalisering van de bestaande praktijk waarin de monumentenvergunning lang niet altijd wordt aangevraagd. Dat is in Groningen zelfs in toenemende mate het geval. Het is te verwachten dat bij de invoering van vergunningvrij bouwen het bouwen zonder monumentenvergunning nog zal toenemen. Dat is ook de bedoeling van de staatssecretaris: de regering wil minder papierwerk, minder procedures, minder ambtenaren. Hij verwacht dat het aantal monumentaanvragen landelijk per jaar zal verminderen met 20% = 500 aanvragen en dat het aantal aanvragen in de beschermde stads- en dorpsgezichten zal verminderen met 22 % = 1200 aanvragen.

Daarnaast wil Zijlstra nog iets veranderen. Hij wil dat het contact met de monumentenafdelingen van de gemeenten anders wordt: zij moeten proberen de mensen te overtuigen van de waarde van hun pand, en vertellen hoe het beter kan in plaats van voortdurend te roepen dat iets niet kan en niet mag, zoals nu vaak gebeurt volgens hem. De meeste monumenteigenaren zijn trots

op hun pand en zullen graag meewerken aan het behoud van de monumentale waarden van hun bezit. De monumentenafdeling van de gemeente moet meer een adviesorgaan worden, dan een afdeling die vergunningen verleent, aldus Zijlstra.

Hij vreest dat een contactmoment in de vorm van een servicepunt of meldingsplicht alleen meer papierwerk tot gevolg zal hebben en daar wil hij juist vanaf. Ook zal de dreiging van de vergunning die mogelijk moet worden aangevraagd de mensen weerhouden om contact te zoeken met de monumentenafdeling, meent hij.

Hoe is de huidige praktijk in de stad Groningen?

In Groningen is de adviespraktijk die Zijlstra propageert al gerealiseerd. Volgens Joris van Haaften, hoofd van de afdeling monumenten in Groningen, geven de medewerkers nu al gratis advies in het voortraject bij werkzaamheden aan of in een monument wanneer de eigenaar zich meldt voor 'vooroverleg' over een monumentenvergunning. Dan kan blijken dat een vergunning niet nodig is. Wanneer de eigenaar zich niet meer hoeft te melden volgens de nieuwe AMvB, verdwijnt deze aanleiding voor het geven van deskundig advies. Dat de afdeling Monumenten in Groningen deskundig is, wordt bevestigd door het onlangs verschenen rapport van de Erfgoedinspectie.

De meeste monumenteigenaren stellen deze Groningse benadering op prijs. Helaas zal door de uitbreiding van het vergunningvrij bouwen het contact van de monumenteigenaar met de monumentenafdeling niet meer vanzelfsprekend zijn. Voor het door Zijlstra gewenste contact met alle monumenteigenaren en het overtuigen van iedereen van de waarde van zijn pand is uitbreiding van het personeel bij de monumentenafdeling in de gemeente Groningen nodig. Maar dat is weer in strijd met het bezuinigingsstreven van de staatssecretaris.

Hoe reageert de monumentenwereld op deze nieuwe regels?

Over het algemeen zijn monumentenorganisaties en gemeenten ervan overtuigd dat de regels eenvoudiger kunnen en moeten. Maar vergunningvrij bouwen is volgens velen een stap te ver.

Inderdaad zijn veel monumenteneigenaren zich bewust van de monumentale waarden van hun pand en zullen zij daar zorgvuldig mee omgaan, ook bij vergunningvrij bouwen.

Daarnaast zijn er goedwillende eigenaren die niet op de hoogte zijn van de monumentale waarden van hun eigendom en daardoor wellicht waardevol materiaal gaan slopen.

Maar hoe zullen huisjesmelkers, projectontwikkelaars en eigenaars van winkels en bedrijven in een historische binnenstad met het vergunningvrij en vergunningplichtig bouwen omgaan? Voor hen betekent elke extra vierkante meter meer inkomsten. Ook nu elke wijziging in een monument vergunningplichtig is, worden tijdens een verbouwing zonder vergunning balken en stucplafonds aangetast en waardevolle binnenmuren gesloopt. Voor een aantal eigenaren is niet de monumentale waarde en de monumentale uitstraling van hun eigendom van belang, maar het aantal kubieke meters in het casco dat zij productief kunnen maken op een aantrekkelijke locatie in een historische binnenstad. Voor deze groep wordt het nu gemakkelijker om illegaal te slopen en te verbouwen.

Handhaving

Volgens art. 11 van de Monumentenwet is het verboden een beschermd monument te beschadigen of te vernielen.² Handhaving is in Groningen een probleem. Er zijn niet genoeg inspecteurs om te controleren of er ergens illegaal gesloopt of gebouwd wordt. Als dat toch wordt ontdekt en er aangifte wordt gedaan, wordt de zaak of geseponeerd of de boete is zo laag dat deze in geen verhouding staat tot de schade die is aangericht en tot de winst die de extra vierkante meters de slopende eigenaar zullen opleveren. Dat is onbegrijpelijk in

een tijd waarin de roep om hogere straffen steeds sterker wordt. Hogere straffen bij onrechtmatige sloop zouden een afschrikwekkende werking kunnen hebben. Het College van B en W is verantwoordelijk voor de bestuursrechtelijke handhaving.³ Gemeenten kunnen een dwangsom opleggen om de situatie in de oude toestand te herstellen (de hoogte van de dwangsom moet overigens reëel zijn), maar herstel is niet mogelijk wanneer het oorspronkelijk materiaal is verdwenen. Door de AMvB van Zijlstra wordt de noodzaak van een strenge handhaving nog versterkt.

Wat nu?

Om beschadiging van waardevol erfgoed tegen te gaan pleiten monumentenorganisaties en 30 grote monumentengemeenten, waaronder ook de gemeente Groningen, voor vergunningvrij bouwen met een verplicht contactmoment op locatie. Daar krijgt de eigenaar te horen (gratis en zonder dat hij formulieren hoeft in te vullen) welke van de door hem geplande werkzaamheden wel en welke niet vergunningplichtig zijn en hoe hij het een en ander het beste kan aanpakken. Pas wanneer blijkt dat voor bepaalde werkzaamheden toch een monumentenvergunning nodig is, moeten er leges betaald worden.

De Tweede Kamer heeft de wet Modernisering Monumentenzorg aangenomen ondanks de protesten van de dertig grote monumentengemeenten en andere organisaties tegen de AMvB. De moties die bij de behandeling van het wetsvoorstel werden ingebracht in de Tweede Kamer, onder andere over het invoeren van een meldingsplicht, zijn niet aangenomen. Nu kan alleen de Eerste Kamer deze AMvB nog tegenhouden door de Wet Modernisering Monumentenzorg niet goed te keuren⁴.

2) Monumentenwet 1988, Artikel 11.1. Het is verboden een beschermd monument te beschadigen of te vernielen.

3) Monumentenwet 1988, Artikel 63.2. Het bestuursorgaan dat met betrekking tot een monument bevoegd is een omgevingsvergunning als bedoeld in de **Wet algemene bepalingen omgevingsrecht** te verlenen, draagt zorg voor de bestuursrechtelijke handhaving van **artikel 11, eerste lid**, voor zover het een ander monument dan een archeologisch monument betreft.

4) Voor dit artikel is o.a. gebruik gemaakt van:

a. NRC Handelsblad 24 en 29 januari

b. AMvB besluit Omgevingsrecht en besluit Ruimtelijke Ordening (vergunningvrije activiteiten aan rijksmonumenten), 25 januari 2011

c. Verslag van wetgevingsoverleg van de Tweede Kamer met staatssecretaris Zijlstra van OCW over het wetsvoorstel Modernisering monumentenzorg op 31 januari 2011

d. Factsheet vergunningvrij, 26 januari 2011

e. Hervonden Stad 2010, p. 55

f. Monumentenwet 1988

g. Rapport van de erfgoedinspectie van de gemeente Groningen

De singels, bomen of een laan?

Het voornemen van de gemeente Groningen om enkele tientallen, mogelijk alle kastanjes, te kappen aan de singels is als een bom ingeslagen. Enkele buurtbewoners riepen onmiddellijk een actiegroep in het leven, Behoud de singels: 'een onvoorstelbare en onherstelbare aantasting van het unieke karakter van de Groninger singels.' Het kostte hen geen moeite, op enkele uitzonderingen na, instemmende en in de richting van de gemeente verontwaardigde reacties te verzamelen. In een spoeddebat bleek de gemeenteraad niet minder verontrust te zijn, en men was ook niet overtuigd door de twee gemeentelijke onderzoeken. De raad wil vooral geen kaalslag.

De aanleiding voor de gemeente om de situatie aan de singels grondiger te onderzoeken dan de jaarlijkse visuele inspectie was een dodelijk ongeval door het afbreken van een tak bij een krachtige wind (windkracht

6). Twee door externe bureaus onafhankelijk van elkaar uitgevoerde onderzoeken wezen uit dat de singels er veel slechter bij staan dan de gemeente dacht. Veel bomen zijn aangetast door de kastanjabloedingsziekte zodat het onzeker is of alle takken de last van een storm met windstoten kunnen weerstaan. Verder is, mede door het jarenlange gebruik van de singels als parkeerterrein, de bodem sterk verdicht. Dit heeft geleid tot weinig diepe beworteling, waardoor de stabiliteit van nogal wat bomen, zo concludeerde men uit trekproeven, onvoldoende is. De daarbij veronderstelde windkracht 12, een orkaan,

heeft bij velen twijfel opgeroepen: er is, voor zover men zich kan herinneren, nog nooit een boom aan de singels omgewaaid.

Sinds de jaren tachtig zijn, aldus wethouder Jannie Visscher, al ongeveer 100 zieke of te ernstig verzwakte kastanjes gekapt en vervangen door nieuwe. Zo is het beleid tot nu toe geweest: zieke bomen vervangen. Uit de raad kwam een suggestie voor wat er nu moet gebeuren die hierop aansluit. Stel alles in het werk de bomen te behouden, probeer grote ingrepen te voorkomen. Red met snoeien zoveel mogelijk zwakke bomen. Vervang, als het risico van ongevallen te groot is, bomen waar herstel niet meer mogelijk is. Maar probeer dit te spreiden: kap enkele, bijvoorbeeld zes bomen per jaar, dan is over ongeveer 50 jaar het hele bestand van de 278 kastanjes aan de singels vernieuwd. De wethouder wees deze gedachte niet van de hand maar merkte wel op dat er op deze wijze weinig aan grondverbetering kan worden gedaan.

Het valt op dat zowel de actiegroep als de raadsleden het, wat de aanpak van het probleem betreft, tot nu toe alleen over bomen afzonderlijk hebben gehad. Ook het gemeentelijke vervangingsbeleid richtte zich daarop. Zoals de wethouder al opmerkte, grondverbetering was daarbij slechts beperkt mogelijk. Het oostelijk gedeelte van de Ubbo Emmiussingel brengt in beeld hoe zo'n vervangingsbeleid ruimtelijk uitwerkt: een rommelig beeld van bomen van allerlei formaat door elkaar, niet bepaald een monumentale laan of singel.

Kan dat niet beter?

Bij de Concourslaan (Stadspark) lukte de vervanging van bomen afzonderlijk niet, verklaarde de wethouder. Er is daarom tot algehele vervanging besloten, met grondverbetering. Het Concourslaanproject is thans in uitvoering. Ook bij het landgoed

Heresingel

Hereplein oostzijde, ongeveer 100 jaar geleden

Nienoord bij Leek is voor deze aanpak gekozen.

De gemeente Zwolle probeert de rommeligheid van een laan bij vervanging van een boom enigermate te reduceren door herplant met een vrij grote boom. Nog afgezien van de vraag in hoeverre dit in de Groningse situatie mogelijk is, bij zo'n werkwijze blijft de bodemverbetering, en daarmee de stabiliteit van de bomen, problematisch.

Kappen van (te) zieke en niet op te knappen onveilige bomen aan de singels is onvermijdelijk. Door snoei - volgens de onderzoekers is bij de meeste kastanjes zware tot zeer zware snoei nodig - zijn veel verzwakte bomen een tijdlang te handhaven. Maar over een aantal jaren zullen er opnieuw bomen moeten worden gekapt, enzovoorts.

Het doel blijft een mooie singel met gezonde bomen. Is het dan niet verstandiger de herplant uit te stellen, om over een aantal jaren, als de singels te veel zijn uitgedund, de hele laan in één keer, of in opeenvolgende jaren per singel, opnieuw in te planten? De gemeente kan zich dan beraden op de meest geschikte bomensoort en er kan een grondige bodemverbetering plaatsvinden voor een gezond bomenbestand met een lange levensduur. Er wordt dan niet hier en daar een grote boom vervangen door een jonge, kleine boom, maar er wordt een nieuwe laan aangeplant. De van verschillende kanten geuite vrees dat het tientallen jaren duurt voordat het op deze manier weer wat wordt op de singels is ongegrond. Zeker als de gemeente niet de kleinste bomen kiest is het resultaat al na enkele jaren, door de lengte van de singels van 1,2 km, een laan die allure heeft. En er wordt aan alle voorwaarden voldaan om de laan te laten uitgroeien tot een monumentale singel. Als je het hebt over de grootte van een boom denk je in de eerste plaats aan de hoogte, anders gezegd: aan de verticale dimensie. Van een laan is de lengte, de horizontale dimensie beeldbepalend; de bomen zijn daarvan de 'bouwstenen'.

In de omgeving zijn voorbeelden te vinden die illustreren hoe snel er een laan van formaat kan ontstaan. De Borgweg, de 900 m lange oprijlaan van de voormalige borg Nittersum in Stedum is ca. 25 jaar geleden beplant. De lindelaan langs de westrand van de stadwijk Vinkhuizen, 700 m lang, werd drie tot vijf jaar geleden aangelegd.

Dus, aan de singels: bomen?? Een laan!

Ubbo Emmiussingel

Interview met Rebecca Krüders

De partij is er voor de Student en de Stad. We komen op voor de jonge stad: voor belangen van jongeren in het algemeen, jonge gezinnen met kinderen, en toch ook voor ouderen. Maar we richten ons het meest op de groep tussen de 15 en 35 jaar.

Rebecca Krüders is het enige raadslid en tevens de fractievoorzitter van Student en Stad. Zij is verantwoordelijk voor het optreden van Student en Stad in de raad en in de raadscommissies.

Haar nevenfunctie is student Nederlands en Internationaal recht.

Is het raadswerk niet te zwaar voor een eenmansfractie?

Bij Student en Stad blijft een raadslid slechts twee jaar in functie. Eén reden is dat een termijn van vier jaar de studietijd te veel verlengt. Een andere reden is dat zo meer studenten politieke ervaring kunnen opdoen.

Het nadeel van dit systeem is dat ervaring verloren gaat, maar dat bezwaar wordt ondervangen door de fractieassistenten. Student en Stad heeft twee fractieassistenten die het raadslid assisteren bij het raadswerk: Jos van Rooij en Roelof van der Belt. De eerste assistent blijft twee jaar aan en volgt het zittende raadslid na deze twee jaar op. Het volgende jaar zal Jos van Rooij, de huidige eerste fractieassistent, Rebecca Krüders opvolgen. De andere fractieassistent blijft een jaar aan en wordt vervangen door de volgende assistent die ook een jaar aanblijft. In vier jaar kun-

nen zo zeven studenten politieke ervaring opdoen.

Om de continuïteit in het beleid te bewaken is er vanaf 1994 een archief bijgehouden met raads- en commissieverslagen waarin genoteerd wordt hoe alle partijen gestemd hebben. Zo kun je ook van alle raadsbesluiten over kwesties die nog steeds spelen, nagaan hoe de standpunten van de verschillende partijen vroeger waren. Ook het verkiezingsprogramma en het Manifest (een plan voor de komende 15 jaar) zorgt voor continuïteit in het beleid.

Niet dat Student en Stad nooit van standpunt verandert: omstandigheden veranderen en de kennis over bepaalde onderwerpen neemt toe, waardoor een partij tot een ander inzicht kan komen.

Een deel van de zes commissies wordt door de fractieassistenten gedaan; zij voeren daar het woord, maar Rebecca Krüders leest alle stukken en is verantwoordelijk voor de inhoud van de bijdragen van de partij. Elke maandagavond is er een fractievergadering die - met ondersteunende leden - bestaat uit negen personen. Daarin wordt de inbreng in de commissievergaderingen of een raadsvergadering (dat hangt af van de raadsagenda) besproken. De teksten worden door de woordvoerders - hetzij Rebecca Krüders, hetzij een van de twee assistenten - geschreven. In de raad voert alleen het raadslid het woord.

Wat vind je van het raadswerk?

Het is anders dan het werk in een studentenorganisatie: formeler. Wat leuk is, zijn de gesprekken in de stad, heel geva-

rieerd, van een gesprek met ex-gedetineerden tot een gesprek met de directeur van het UMCG over de helikopter. Je leert de stad heel goed kennen. En als je door de stad fietst, zie je het resultaat van je werk, dat is een leuke ervaring.

Hoe kwam je ertoe om in de politiek te gaan?

Vroeger op school heb ik veel gedebatteerd, ik zat ook in het Europese Jeugdparlement. Daardoor ben ik rechten gaan studeren. Ik kreeg een bijbaantje als fractieassistent van een Drents Statenlid voor D66, een tweemansfractie, verder zat ik in het bestuur van de klimvereniging, van daaruit kwam ik in de Universiteitsraad en vervolgens kwam de stap naar Student en Stad.

Hoe gaat het met je studie?

Mijn studie is door al deze activiteiten erg vertraagd. Het raadlidmaatschap en fractievoorzitterschap kosten mij 40 á 50 uur in de week. De studie volg ik als deeltijdstudent.

Heb je ook last van de plannen van staatssecretaris Zijlstra?

Door de nieuwe regels kan ik geen Master International Comparative Private Law volgen tenzij ik daar 9200 euro voor betaal en dat geld heb ik niet. Ik hoop dat de bezuinigingsmaatregelen van de staatssecretaris geen nadelig effecten hebben op Groningen als studentenstad. Groningen heeft de grootste actieve studentengemeenschap van Nederland. Als studenten alleen nog maar kunnen studeren en geen tijd meer hebben voor nevenactiviteiten gaat niet alleen het studentenleven maar ook de kwaliteit van de Groningse opleiding achteruit. Een studie bestaat niet alleen uit het doen van examens, maar ook uit het ontwikkelen van vaardigheden die je krijgt door lid te worden van een vereniging en door andere mensen en situaties te leren kennen. Dat is een belangrijk leerproces. Door het studentenleven leer je met mensen omgaan, organiseren, problemen oplossen, en creatieve vaardigheden ontwikkelen.

Een van de onderwerpen van Student en Stad is de Studentenhuisvesting. Jullie vinden dat er meer gebouwd moet worden voor jongeren dan in de

raad besloten is. Hoeveel meer?

We schatten dat er 8000 jongerenkamers moeten komen. Ongeveer 4000 jongeren die nu illegaal wonen, hebben direct een kamer nodig als het college vasthoudt aan haar plan om illegale kamerverhuur tegen te gaan. We vinden dat het College wel moet handhaven, maar eerst de illegale overlastpanden moet aanpakken, zolang er geen vervangende woonruimte beschikbaar is voor de bewoners van de 4000 illegale jongerenkamers. En dan zijn er nog de 4000 extra kamers die gebouwd zouden worden om de wijken te ontlasten.

Het is erg moeilijk om erachter te komen hoeveel woningen er precies nodig zijn. Ook weten we niet of jongeren gebruik zullen maken van de woonruimte die de nieuwe jongerenflats gaan bieden. De belangstelling voor de containerwoningen op het Cibogaterrein is in ieder geval groot, en voor kamers in de jongerenflat in de W.A. Scholtenstraat bijvoorbeeld bestaat een wachtlijst, dus er is wel belangstelling voor deze woonvorm.

Intussen komt Roelof van der Belt binnen, een van de twee fractieassistenten. Hij is op weg naar de vergadering van de commissie Financiën en Veiligheid. Het gaat vandaag over het DaFinci-project. Rebecca leest nog snel een stuk door dat hij haar overhandigt en hij vertrekt.

Wat voor beleid hebben jullie nog meer als het gaat om studentenproblemen?

Hier raak ik een gevoelige snaar, want Rebecca reageert fel dat Student en Stad niet alleen voor Studenten opkomt. De Partij is er voor de Student en de Stad. We komen op voor de jonge stad: voor belangen van jongeren in het algemeen, jonge gezinnen met kinderen, en toch ook voor ouderen. Maar we richten ons het meest op de groep tussen de 15 en 35 jaar.

Waar staan jullie in het politieke veld: links, rechts of in het midden?

Student en Stad is een middenpartij: ze is het niet op alle terreinen met een van de andere partijen eens. Op het gebied van financiën is de partij het vaak eens met het CDA, op het gebied van werkgelegenheid met de VVD, met de PvdA

deelt de partij het idee over het arbeidsfit houden van mensen.

Een van de redenen van oprichting van de partij was de huisvestingsproblematiek voor jongeren. Vroeger werd er alleen over jongeren gesproken, nu ook met hen. Het is mooi om te zien hoe er samenwerking ontstaat tussen wijkorganisaties en jongeren. Student en Stad stimuleert dat via contacten met studentenverenigingen, de studentenverenigingen stimuleren het contact tussen de studenten en hun burens. In de Keiweek is er nu bijvoorbeeld de Student en Stadjercampagne vanuit de gemeente.

Hoe is de partij georganiseerd? Heeft Student en Stad ook partijleden?

Student en stad is een vereniging met leden net als de andere partijen in de gemeenteraad. Sommige leden zijn al 18 jaar lid, vanaf de oprichting van de partij. De vereniging organiseert ook bijeenkomsten, debatten en lezingen, vaak in samenwerking met andere jongerenorganisaties, bijvoorbeeld met de jongerenorganisaties van andere politieke partijen.

Wat zijn de belangrijkste onderwerpen waarover Student en Stad oppositie voert tegen het College behalve op het punt van het aantal jongerenkamers dat nodig is?

Het uitsluiten van jongeren van ondersteunende maatregelen, bijvoorbeeld jongeren hebben straks geen recht meer op tegemoetkoming bij de afvalstoffenheffing, minvermogende Stadjers wel. Student en Stad vindt dat het College meer op werkgelegenheid voor hoogopgeleiden moet inzetten door versoepelen van het vestigingsbeleid, steunen van startende ondernemers en harder inzetten op het behoud van overheidsdiensten in het noorden. Arbeidsplaatsen voor hoogopgeleiden genereren weer banen voor lager opgeleiden.

De grote projecten: de oostwand van de Grote Markt en het Forumgebouw, de regiotram en de zuidelijke ringweg, Meerstad. Hoe staat Student en Stad daartegenover?

De regiotram en de zuidelijke ringweg zijn beide nodig voor het oplossen van de vervoersproblemen.

Het is nog niet bekend wat voor type

regiotram er komt. Student en Stad ziet het als een voordeel van de regiotram boven de Arrivatreintjes dat passagiers uit Hoogezand zonder overstap direct op de Grote Markt kunnen komen. Ook heeft de tram een beter imago dan een bus, hij rijdt meer op tijd, vindt men. Het afschaffen van het gebruik van de OV-kaart voor de langstudeerders ziet Student en Stad niet als een probleem voor de financiering van de tram, met dat risico is al rekening gehouden.

Voor het Forum wenst Student en Stad een meer commerciële invulling. Met de SP en de Stadspartij is in 2005 een referendum georganiseerd; het referendum was ongeldig wegens te geringe opkomst (38,6 %). Wel was de meerderheid van deze groep kiezers voor de plannen voor de oostwand. Daarom heeft Student en Stad zich verder niet verzet tegen de bouw van de oostwand. Net als de SP stelde Student en Stad wel dat de gemeente voor het Forum niet meer mocht uitgeven dan 31,5 miljoen. Ook was een voorwaarde dat duidelijk moet zijn dat het Forum een succes zal worden. Student en Stad is wel voor verplaatsing van de oostwand en verbetering van het gebied daarachter.

De architectuur van de oostwand is een moeilijk probleem: als raadslid houd je je meer bezig met de procedure van een bouwproject dan met de vormgeving van de architectuur. Dan kom je op het terrein van de smaak en smaken verschillen. Trouwens, het is de taak van de welstandscommissie om over de kwaliteit van de vormgeving te oordelen. De raad heeft overigens wel de motie 'Minder saai' aangenomen over de architectuur van de oostwand.

Als bewoners een probleem hebben met een plan voor hun wijk kunnen ze hun bezwaren wel aan ons melden, dan gaan wij daar wel iets aan doen. Als raadslid kijk je of de burgers wel hebben kunnen inspreken bij een project en of daarnaar geluisterd is, wat iets anders is dan iedere burger zijn zin geven. Bij de reacties op de inspraak dient goed te worden gemotiveerd waarom bepaalde wensen van de burger niet gehonoreerd kunnen worden